

Okupacja niemiecka w Polsce

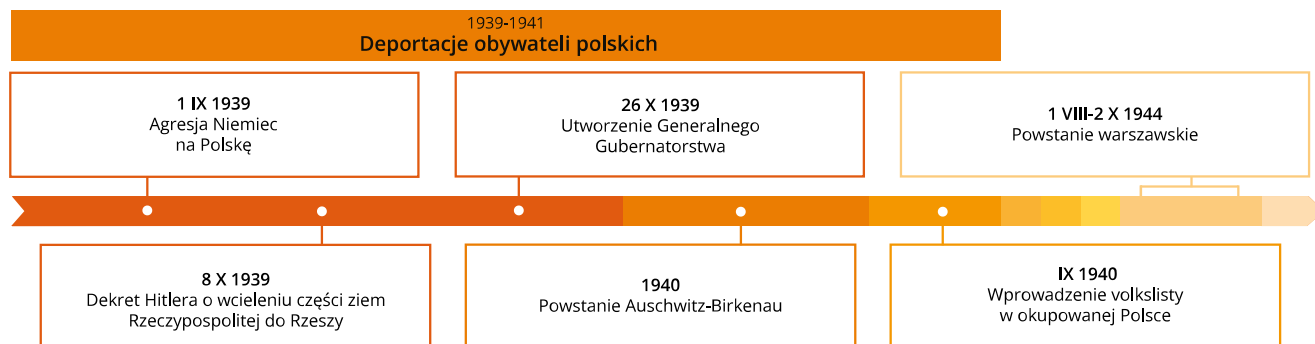
- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Film + Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Okupacja niemiecka w Polsce

Zatrzymany ks. Kazimierz Stepczyński wśród zakładników przed egzekucją, Bydgoszcz, wrzesień 1939 r.
 Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Jednym z celów okupacji niemieckiej podczas II wojny światowej była germanizacja zachodnich ziem Rzeczypospolitej – wyodrębnienie niewielkiej grupy ludzi uznanych za rasowo godnych germanizacji oraz przemienienie większości Polaków w niewykształconych niewolników. Część terytorium II RP Niemcy wcielili do Rzeszy, wysiedlając stamtąd setki tysięcy Polaków, z części zaś utworzyli Generalne Gubernatorstwo (GG), stanowiące źródło niewolniczej siły roboczej. Polaków wywożono też masowo na roboty do Niemiec. W ciągu całej wojny w Rzeszy pracowało ponad 2,5 mln osób z Polski.

Źródło: Contentplus.sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Opiszysz, jak wyglądało życie na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką.
- Przeanalizujesz, kto i po co mógł się wpisać na niemiecką listę narodowościową i z czym się to wiązało.
- Wyjaśnisz, czym różnił się obóz zagłady od obozu koncentracyjnego.

Przeczytaj

Okupacja niemiecka w Polsce

Żołnierze niemieccy włamujący się do domu w jednym z miast zachodniej Polski we wrześniu 1939 r.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Od samego początku wojny hitlerowcy rozpoczęli planową eksterminację polskiej elity intelektualnej. Zlikwidowano szkolnictwo średnie i wyższe. We wrześniu 1939 r. na terenie ziem polskich włączonych do III Rzeszy ruszyła akcja „Inteligencja”, w ramach której Niemcy rozstrzelali ok. 50 tys. nauczycieli, księży, przedstawicieli wolnych zawodów, działaczy społecznych i politycznych oraz emerytowanych wojskowych, kolejnych 50 tys. osób wywieziono do obozów koncentracyjnych. Częścią akcji „Inteligencja” była akcja AB (Nadzwyczajna Akcja Pacyfikacyjna, którą Niemcy przeprowadzili na terytorium Generalnego Gubernatorstwa między majem a lipcem 1940 r. Zamordowano wtedy ok. 6500

Polaków – w tym ok. 3500 przedstawicieli kadry przywódczej – elit politycznych i intelektualnych, oraz ok. 3000 przestępców. Do masowych egzekucji dochodziło wtedy m.in. w podwarszawskich Palmirach. Oficjalnie celem akcji było uniemożliwienie rozwoju polskiemu ruchowi oporu, rzeczywistość zaś likwidacja elit. Na ziemiach wcielonych do Rzeszy Niemcy zakazali posługiwania się językiem polskim, polskie nazwy miejscowe zastąpiono niemieckimi. Majątek Polaków przekazano osadnikom niemieckim.

W Generalnym Gubernatorstwie zachowano niektóre polskie instytucje, np. Polski Czerwony Krzyż (PCK), niższą administrację i Polską Policję Generalnego Gubernatorstwa (nazywaną „granatową” policją). Ta ostatnia podlegała niemieckiej policji porządkowej, uczestniczyła m.in. w deportacjach i izolowaniu Żydów w gettach. Służba w „granatowej policji” była przymusowa. W październiku 1939 roku Friedrich Wilhelm Krüger, dowódca SS i policji w Generalnym Gubernatorstwie, wydał rozporządzenie wzywające urzędników i funkcjonariuszy polskiej policji do stawienia się w urzędach niemieckiej policji lub starostwie, tym którzy tego nie zrobili groziły surowe kary, z karą śmierci włącznie. Karane były również samowolne opuszczenie służby oraz utrata broni czy munduru, za co polski policjant mógł trafić do obozu koncentracyjnego. Mimo tego część z funkcjonariuszy działała w konspiracji, m.in. w kontrywywiadzie Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej.

Stałym elementem polityki Niemiec wobec Polaków był terror, który miał zniechęcić do jakiegokolwiek oporu wobec okupanta. Na ulicach miast przeprowadzano łapanki przypadkowych ludzi i aresztowania osób podejrzanych o udział w konspiracji. Wywożono ich do obozów koncentracyjnych lub na przymusowe roboty do Rzeszy. Przymusowi robotnicy z Polski zmuszeni byli nosić na ubraniu literę „P”. Żydów polskich początkowo poddano różnego rodzaju represjom: poniżaniu, biciu, przymusowej, często bezsensownej, pracy. Następnie dokonano ich stygmatyzacji poprzez nakaz noszenia opasek z gwiazdą Dawida. Kolejnym etapem prześladowań były konfiskaty majątków. Zamknięto synagogi, domy modlitwy, rytualne łaźnie (mykwy), żydowskie szkoły (chedery, jesziwy i sztible). Zakazano dokonywania uboju rytualnego, nakazano pracę w soboty (szabat – dzień święty w judaizmie). Następnie uwięziono ich w gettach, w których umierali z głodu i rozprzestrzeniających się chorób. W końcu niemal wszystkich wywieziono do obozów zagłady, gdzie większość z nich zginęła w komorach gazowych.

Sieć obozów koncentracyjnych, którą hitlerowcy zbudowali na ziemiach polskich, podlegała Głównemu Urzędowi Bezpieczeństwa Rzeszy, kierowanemu przez Reinharda Heydricha. Najważniejszym celem działania obozów było uzyskanie darmowej siły roboczej oraz zastraszenie społeczeństwa. Nieludzkie warunki, wyniszczająca praca fizyczna, głód, zimno, brak lekarstw i okrucieństwo nadzorców sprawiały, że więźniowie często ginęli w ciągu kilku tygodni. Obozy zagłady natomiast służyły eksterminacji, przede wszystkim Żydów.

Na terenach okupowanych Niemcy konfiskowali własność Rzeczypospolitej, a także mienie prywatnych właścicieli. Prowadzili rabunkową gospodarkę, zarówno jeśli chodzi o przemysł, jak i rolnictwo. Mimo coraz większych kontyngentów, czyli obowiązkowych bezpłatnych dostaw żywności w ściśle określonych ilościach, kwitł czarny rynek, bez którego mieszkańcy miast głodowaliby.

Publiczne obcinanie pejsów i bród Żydom. Takie działania Niemców stanowiły formę znęcania się nad ludnością żydowską, upokarzania jej. Zachowało się wiele fotografii przedstawiających niemieckich żołnierzy podczas tej czynności, ponieważ chętnie uwieczniali oni te sceny. Wyjaśnij, dlaczego właśnie obcięcie pejsów i brody było specjalnie upokarzające dla Żyda.

Źródło: Contentplus.pl, Stentor, licencja: CC BY-SA 3.0.

Polska pod niemiecką okupacją w lipcu 1941 roku. Wymień najważniejsze miasta Generalnego Gubernatorstwa.

Źródło: Krystian Chariza i zespół, licencja: CC BY-SA 3.0.

Segregacja polskiego społeczeństwa

We wrześniu 1940 r. okupanci wprowadzili tzw. volkslistę, czyli niemiecką listę narodowościową (niem. *Deutsche Volksliste*). Na polskich terenach wcielonych do III Rzeszy zrobiono to w marcu następnego roku. Na listę wpisywano obywateli państw okupowanych na podstawie kryteriów narodowościowych i rasowych.

Dzieliła ona ludzi na cztery kategorie:

- osoby narodowości niemieckiej, działające na rzecz III Rzeszy w okresie międzywojennym,
- osoby przyznające się do narodowości niemieckiej, mówiące na co dzień po niemiecku, kultywujące kulturę niemiecką, nieaktywne politycznie,
- osoby uważane przez Niemców za częściowo spolonizowane (przede wszystkim Ślązacy i Kaszubi),
- osoby narodowości polskiej uznawane przez Niemców za wartościowe rasowo, działające na rzecz III Rzeszy (m.in. kolaboranci).

Szczególnym naciskom poddawani byli mieszkańcy Śląska oraz Pomorza. Każdy mieszkaniec Górnego Śląska miał obowiązek wypełnić ankietę, w której pytano m.in. o pochodzenie, status społeczny, czy służbę wojskową. Następnie na jej podstawie urzędnicy kwalifikowali ich do jednej z czterech kategorii niemieckiej listy narodowościowej. Za odmowę wypełnienia ankiety groziły kary – areszt, a jeśli to nie dawało skutku obóz koncentracyjny. Podobnie sytuacja wyglądała na Pomorzu, dlatego rząd

polski na uchodźstwie nieraz przekonywał mieszkańców tych rejonów, żeby się na nią wpisywali w celu uniknięcia zagłady biologicznej.

W Wielkopolsce natomiast wypełnienie ankiety było dobrowolne. Podobnie na terenie Generalnego Gubernatorstwa, gdzie jedynie nieliczne osoby podpisały volkslistę i z reguły były potępiane przez społeczeństwo. Osoby wpisane na listę nazywano folksdojczami.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dwq8wy221>

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Volkslista*.

Polecenie 1

Wyjaśnij, czym różniła się volkslista wprowadzona na Górnym Śląsku i Pomorzu od tej wprowadzonej w Wielkopolsce.

Twoja odpowiedź

Słownik

getto

wydzielona część miasta, zwykle zamieszkała przez mniejszość etniczną; pierwsze getta żydowskie powstały w średniowieczu w miastach Europy Zachodniej; zakładane przez hitlerowców miały charakter zamknięty – Żydzi mogli przebywać jedynie w zamkniętej

strefie, otoczonej murem (Warszawa, Kraków) lub zasiekami z drutu kolczastego, a niekiedy tylko z wyznaczonymi granicami. Za przekroczenie ich groziła im kara śmierci, podobnie jak Polakom za pomoc udzieloną Żydom; celem tworzenia takich dzielnic były „oczyszczenie” reszty ziem z ludności niearyjskiej i sprawniejsza jej eksterminacja

łapanka

potoczna nazwa formy zbiorowych aresztowań prowadzonych przez Niemców w polskich miastach; aresztowania te były przypadkowe, na ulicach łapano zwykłych przechodniów, których następnie wywożono do obozów koncentracyjnych, na roboty lub rozstrzeliwano

obóz koncentracyjny

(niem. *Konzentrationslager*) obóz zbudowany w celu przymusowej izolacji (koncentracji) przedstawicieli wybranej grupy ludności (np. przeciwników politycznych, mieszkańców terenów okupowanych); osoby przetrzymywane w obozach były zmuszane do niewolniczej pracy, stąd panowała tam ogromna śmiertelność, spowodowana wycieńczeniem, chorobami i niedożywieniem

obóz zagłady

(obóz śmierci) obóz zbudowany w celu prowadzenia masowej eksterminacji ludności; przywożeni do niego więźniowie byli od razu mordowani przy użyciu specjalnych urządzeń; w obozach zagłady zamieszkiwała tylko niewielka grupa więźniów zajmujących się segregacją ubrań ofiar, spalaniem zwłok i wykonywaniem prac porządkowych (tzw. *Sonderkomando*).

Słowa kluczowe

okupacja niemiecka, II wojna światowa, Generalne Gubernatorstwo, volkslista, obóz koncentracyjny, Polska pod okupacją, ziemie polskie pod okupacją, przebieg II wojny światowej

Bibliografia

Wiek XX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Bogusław Lenard, Warszawa 1998.

R. Kaczmarek, *Historia Polski 1914–1989*, Warszawa 2010.

W. Roszkowski, *Historia Polski 1914–2015*, Warszawa 2019.

Audiobook

Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookiem i wykonaj kolejne polecenia.

Wytyczne Heinricha Himmlera w sprawie traktowania ludności okupowanej Polski, maj 1940 r. (fragmenty)

Podstawowym zagadnieniem [...] jest zagadnienie szkolnictwa, a tym samym zagadnienie kwalifikowania i przesiania młodzieży. Dla nieniemieckiej ludności Wschodu nie mogą istnieć wyższe szkoły niż czteroklasowa szkoła ludowa. Taka szkoła ludowa ma zapewnić wyłącznie: umiejętność liczenia najwyżej do 500, napisania nazwiska, przyswojenie nauki, że nakazem Bożym jest posłuszeństwo wobec Niemców, uczciwość, pilność i grzeczność. Czytania nie uważam za konieczne. Oprócz tej szkoły nie mogą istnieć na Wschodzie w ogóle żadne szkoły.

Rodzice, którzy zechcą dać swoim dzieciom lepsze wykształcenie zarówno w szkole ludowej, jak i później w szkole wyższej, muszą złożyć odpowiedni wniosek do wyższych dowódców SS i policji. Na podstawie wniosku przede wszystkim rozstrzygnie się kwestię, czy dziecko pod względem rasowym jest bez zarzutu i czy odpowiada naszym warunkom. Jeśli uznamy takie dziecko za naszą krew, wówczas oznajmi się rodzicom, że pójdzie ono do szkoły w Niemczech i na stałe w Niemczech zostanie. [...] Przed rodzicami takiego dziecka dobrej krwi będzie postawiona możliwość wyboru: albo dziecko oddać - wtedy przypuszczalnie nie będą więcej płodzić dzieci i wygaśnie niebezpieczeństwo, iż przez takich ludzi dobrej krwi ten wschodni naród podludzi otrzyma niebezpieczną dla nas, ponieważ równą nam pochodzeniem, warstwę przywódców, albo też rodzice zobowiążą się wyjechać do Niemiec i tam być lojalnymi obywatelami państwa. [...]

Niezależnie od badania podań, które rodzice składają o lepsze wykształcenie, następuje corocznie przesiewanie wszystkich 6-10-letnich dzieci Generalnej Guberni i dzielenie ich na rasowo wartościowe i niewartościowe. Uznane za wartościowe będą traktowane w ten sam sposób jak dzieci, które zostały dopuszczone na podstawie uwzględnionego podania ich rodziców. [...]

Wychowanie powinno się odbywać w przedszkolu, po którego 4 klasach można rozstrzygnąć, czy pozwoli się dziecku uczęszczać dalej do niemieckiej szkoły ludowej,

czy też skieruje się je do narodowopolitycznego zakładu wychowawczego. Po konsekwentnym przeprowadzeniu tych zarządzeń ludność Generalnej Guberni w ciągu najbliższych 10 lat będzie z konieczności składała się z pozostałej małowartościowej ludności, z wysiedlonej ludności prowincji wschodnich i innych części Rzeszy Niemieckiej, ludności należącej do tego samego rasowego i ludzkiego rodzaju (co np. Serbowie i Łużycanie). Ta ludność będzie do dyspozycji jako pozbawiony przywództwa lud roboczy i będzie corocznie dostarczać Niemcom robotników sezonowych i robotników do specjalnych przedsięwzięć (drogi, kamieniołomy, budowle), przy tym będzie miała więcej do jedzenia i będzie mogła żyć lepiej niż pod polskim panowaniem, a przy braku kultury, pod surowym, konsekwentnym i sprawiedliwym kierownictwem niemieckiego narodu będzie powołana do współpracy przy jego wiecznych dziełach kultury i budowlach [...].

Źródło: *Historia 1789–1990. Wybór tekstów źródłowych dla szkół średnich*, oprac. J. Eisler, M. Sobańska-Bondaruk, Warszawa 1995, s. 197–199.

Polecenie 2

Opisz, jaką drogę edukacji Himmler przewidywał dla Polaków.

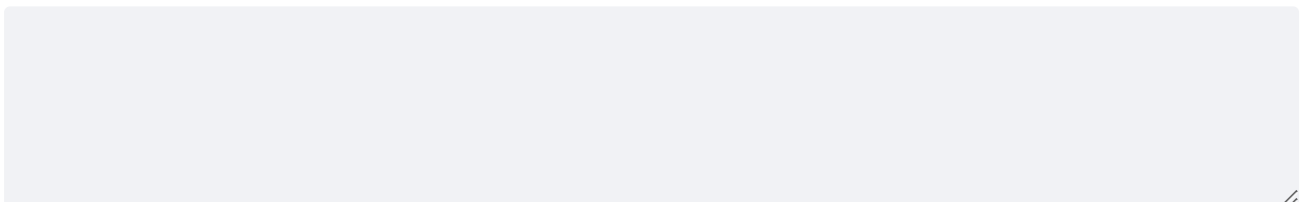
Polecenie 3

Wymień grupy, którym przysługiwało lepsze wykształcenie. Wyjaśnij, z czego wynikały te wyjątki i na jakich warunkach miała odbywać się ich edukacja.

Polecenie 4

Wyjaśnij, z czego wynikała taka polityka wobec polskich dzieci i młodzieży. Jaki miała cel?

Twoja odpowiedź

Film + Sprawdź się

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmami, a następnie wykonaj kolejne polecenia i ćwiczenia.

Wystąpił błąd

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DHEfc27XK>

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Okupacja niemiecka w Polsce – część pierwsza*.

Polecenie 2

Opisz, jak przebiegał proces germanizacji między wrześniem 1939 a czerwcem 1941 r. na terenach polskich okupowanych przez III Rzeszę. Wymień jego przejawy.

Twoja odpowiedź

Polecenie 3

W jaki sposób Polacy mieszkający na terenie Generalnego Gubernatorstwa działali, aby przetrwać czas okupacji niemieckiej?

Twoja odpowiedź

Wystąpił błąd

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DHEfc27XK>

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Okupacja niemiecka w Polsce – część druga*.

Polecenie 4

W jaki sposób Niemcy podzielili ziemie polskie po czerwcu 1941 r. i jakie ten podział miał znaczenie dla sposobu traktowania mieszkających tam Polaków?

Twoja odpowiedź

Polecenie 5

Scharakteryzuj „czarny rynek” istniejący na polskich terenach okupowanych przez III Rzeszę po czerwcu 1941 roku.

Twoja odpowiedź

Ćwiczenie 1

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj polecenia.

” Siekiera, motyka, bimber, szklanka

W nocy nalot, w dzień łapanka.

Siekiera, motyka, gaz i prąd

Kiedy oni pójdą stąd?

Kolejka, tramwaj, riksza, buda,

Każdy zwiewa gdzie się uda,

Bo po co nam siedzieć w Cytadeli

Albo w jakiej innej celi.

Już nie mamy gdzie się skryć,

Hycle nam nie dają żyć,

Po ulicach chodzą wciąż

Patrzą, kogo jeszcze wziąć.

Ich kultura nie zabrania

Robić takie polowania

Siekiera, motyka, bimber, gaz

A żeby ich piorun trzaśł.

Siekiera, motyka, piłka, deska

Już ulica Skaryszewska

Siekiera, motyka, piłka, gwóźdź

Masz 'górala' i mnie puść.

Siekiera, motyka, bimber, alasz

Przegra wojnę głupi malarz

Siekiera, motyka, gaz i prąd

Już niedługo pójdą stąd.

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z mapą, a następnie odpowiedz na pytania.

Źródło: Contentplus.sp. z o.o. na podstawie Lonio17, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się z ilustracją i wykonaj polecenie.

Egzekucja przez Einsatzkommando w Lesznie, październik 1939 r.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Wyjaśnij, dlaczego Niemcy prowadzili masowe egzekucje ludności cywilnej.

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z fotografią i wykonaj polecenie.

Brama obozu Auschwitz w Oświęcimiu z napisem: „Praca czyni wolnym”

Źródło: Jochen Zimmermann, Wikimedia Commons, licencja: CC BY 2.0.

Dla nauczyciela

Autor: Joanna Kalinowska

Przedmiot: Historia

Temat: Okupacja niemiecka w Polsce

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

XLVII. II wojna światowa i jej etapy. Uczeń:

4) charakteryzuje politykę hitlerowskich Niemiec na terenach okupowanej Europy;

XLVIII. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką. Uczeń:

2) przedstawia realia życia codziennego w okupowanej Polsce;

3) wymienia i charakteryzuje przykłady największych zbrodni niemieckich i sowieckich (m.in. Auschwitz, Palmiry, Piaśnica, Ponary, Katyń, Miednoje, Charków);

4) porównuje system sowieckich i niemieckich obozów pracy, obozów koncentracyjnych oraz obozów zagłady; omawia kwestie deportacji i wysiedleń ludności oraz jej planowanego wyniszczenia;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- opisuje, w jaki sposób podzielono ziemie polskie pod okupacją hitlerowską;
- wymienia formy represji niemieckich wobec ludności polskiej;
- wyjaśnia znaczenie takich pojęć jak: volkslista, volksdojcz, Generalne Gubernatorstwo, obóz koncentracyjny, roboty przymusowe.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja;
- mapa myśli.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

Przygotowanie do zajęć. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Okupacja niemiecka w Polsce”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” tak, aby podczas lekcji mogli w niej aktywnie uczestniczyć i wykonywać polecenia.

Faza wstępna:

1. Przybliżenie przez nauczyciela wyświetlonych na tablicy: tematu i celów lekcji.
Określenie wiążących dla uczniów kryteriów sukcesu.
2. Raport z przygotowań. Nauczyciel, przy użyciu dostępnego w panelu użytkownika raportu, weryfikuje przygotowanie uczniów do lekcji: sprawdza, którzy uczestnicy

zajęć zapoznali się z udostępnionym e-materiałem. Nauczyciel poleca uczniom przygotować w parach pytania z nim związane. Czego uczniowie chcą się dowiedzieć? Co ich interesuje w związku z tematem lekcji?

Faza realizacyjna:

1. Jeśli nauczyciel – na podstawie raportu na platformie – uważa, że przygotowanie uczniów jest niewystarczające, poleca, aby uczniowie przeczytali po ciuchu tekst zawarty w sekcji „Przeczytaj”. W kolejnym kroku uczniowie indywidualnie zapisują pięć najważniejszych ich zdaniem kwestii poruszanych w tekście. Następnie w parach porównują swoje wybory, a nauczyciel prosi wybrane pary o podsumowanie swojej pracy. Jeśli uzna, że przygotowanie uczniów jest wystarczające, może pominąć tę czynność.
2. Praca z multimedium („Audiobook”). Uczniowie zapoznają się z nagraniem dotyczącym stosunku władz hitlerowskich do edukacji na okupowanych ziemiach polskich, a następnie wykonują polecenie nr 1: „Opisz, jaką drogę edukacji Himmler przewidywał dla Polaków”. Wybrana osoba (lub ochotnik) udziela odpowiedzi. W podobny sposób uczniowie wykonują kolejne polecenia nr 2 i 3, nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia informacje.
3. Praca z drugim multimedium („Film + Sprawdź się”). Uczniowie zapoznają się z e-materiałem. Klasa dzieli się na czteroosobowe grupy. Każdy zespół opracowuje odpowiedzi do polecenia nr 1 („W jaki sposób Niemcy podzielili ziemie polskie i jakie ten podział miał znaczenie dla sposobu traktowania mieszkających tam Polaków?”) oraz ćwiczeń nr 1 i 2. Po wyznaczonym przez nauczyciela czasie liderzy grup odczytują swoje propozycje. Nauczyciel komentuje rozwiązania uczniów.
4. Nauczyciel, korzystając z tablicy interaktywnej lub rzutnika, wyświetla treść ćwiczenia nr 4. Wspólne rozwiązanie zadania na forum klasy.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie podsumowują swoją wiedzę z wykorzystaniem mapy myśli. Każda grupa (z wcześniej utworzonych) na środku kartki A4 wpisuje główne hasło „Okupacja niemiecka w Polsce” i rysuje gałęzie mapy. Powinny rozchodzić się promieniście i rozdzielać na kolejne gałęzie. Słowa, które zostaną umieszczone nad gałęziami, powinny być słowami kluczami, które wyrażają istotę myśli lub zagadnienia. Po wykonaniu pracy nauczyciel prosi o omówienie mapy myśli przedstawicieli wybranych grup.
2. Nauczyciel omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów.

Praca domowa:

Wykonaj polecenie nr 3 z sekcji „Film + Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

Wiek XX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Bogusław Lenard, Warszawa 1998.

R. Kaczmarek, *Historia Polski 1914–1989*, Warszawa 2010.

W. Roszkowski, *Historia Polski 1914–2015*, Warszawa 2019.

Wskazówki metodyczne:

Zarówno audiobook, jak i film mogą być wykorzystane w lekcji powtórkowej lub podczas zajęć omawiających postawy hitlerowskich i sowieckich okupantów wobec ludności polskiej.